

# Značaj kulturnog turizma za razvoj grada Madrida

---

**Marinić, Dora**

**Undergraduate thesis / Završni rad**

**2024**

*Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj:* **University of Rijeka, Faculty of Tourism and Hospitality Management / Sveučilište u Rijeci, Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu**

*Permanent link / Trajna poveznica:* <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:191:002226>

*Rights / Prava:* [Attribution 4.0 International](#)/[Imenovanje 4.0 međunarodna](#)

*Download date / Datum preuzimanja:* **2025-01-08**



*Repository / Repozitorij:*

[Repository of Faculty of Tourism and Hospitality Management - Repository of students works of the Faculty of Tourism and Hospitality Management](#)



**SVEUČILIŠTE U RIJECI**

**Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Opatija**

**Prijediplomski sveučilišni studij**

**DORA MARINIĆ**

**Značaj kulturnog turizma za razvoj grada Madrida**

**The significance of cultural tourism for the development of the  
city of Madrid**

Završni rad

Opatija, 2024.

**SVEUČILIŠTE U RIJECI**

**Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Opatija**

**Prijediplomski sveučilišni studij**

**Poslovna ekonomija u turizmu i ugostiteljstvu**

**Studijski smjer: Menadžment u turizmu**

**Značaj kulturnog turizma za razvoj grada Madrida**

**The significance of cultural tourism for the development of the  
city of Madrid**

Završni rad

Kolegij: **Međunarodni turizam**

Student: **Dora**

**MARINIĆ**

Mentor: **Dr. sc. Romina Alkier**

Matični broj: **25176/20**

Opatija, lipanj 2024.



## IZJAVA O AUTORSTVU RADA I

### O JAVNOJ OBJAVI OBRANJENOG ZAVRŠNOG RADA

Dora Marinić

ps25176/20

---

(ime i prezime studenta)

(matični broj studenta)

---

Značaj kulturnog turizma za razvoj grada Madrida

(naslov rada)

Izjavljujem da sam ovaj rad samostalno izradila/o, te da su svi dijelovi rada, nalazi ili ideje koje su u radu citirane ili se temelje na drugim izvorima, bilo da su u pitanju knjige, znanstveni ili stručni članci, Internet stranice, zakoni i sl. u radu jasno označeni kao takvi, te navedeni u popisu literature.

Izjavljujem da kao student–autor završnog rada, dozvoljavam Fakultetu za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Sveučilišta u Rijeci da ga trajno javno objavi i besplatno učini dostupnim javnosti u cjelovitom tekstu u mrežnom digitalnom repozitoriju Fakulteta za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Sveučilišta u Rijeci.

U svrhu podržavanja otvorenog pristupa završnim radovima trajno objavljenim u javno dostupnom digitalnom repozitoriju Fakulteta za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Sveučilišta u Rijeci, ovom izjavom dajem neisključivo imovinsko pravo iskorištavanja bez sadržajnog, vremenskog i prostornog mog završnog rada kao autorskog djela pod uvjetima *Creative Commons* licencije CC BY Imenovanje, prema opisu dostupnom na <http://creativecommons.org/licenses/>

U Opatiji, lipanj

---

Potpis studenta

## Sažetak

Centar Kraljevine Španjolske, glavni grad i mjesto bogato kulturnim znamenitostima je prekrasan grad Madrid. Madrid nudi za svakog po nešto te je po tome i specifičan. Drugim riječima, bogatstvo kulturnih sadržaja, tradicija, a ujedno i moderan način života, privlači mnogobrojne turiste da posjete i dožive baš ovaj grad na najbolji mogući način. Madrid je iz tog razloga jedan od najposjećenijih gradova u Europi te se svrstava u top 10 destinacija za posjetiti. Godišnje ga posjeti nekoliko milijuna turista iz različitih dijelova Europe, ali i svijeta. Uz odličnu turističku ponudu, važnu ulogu ima i dobra prometna povezanost. Naime, infrastruktura je u Kraljevini Španjolskoj vrlo dobro organizirana, pogotovo u glavnom gradu Madridu, što turistima, putnicima, izletnicima, a i stanovnicima grada olakšava dolazak upravo u to poznato turističko središte. Uz navedeno, u Madridu se održavaju razne manifestacije te se nudi raznolika gastronomska ponuda koja mami dolazak brojnih turista, a samo stanovništvo grada Madrida svojim prijateljskim stavom i pozitivnim duhom potvrđuje važnost dolaska upravo u ovaj grad te se trude prikazati svoju kulturu i tradiciju na što bolji i kvalitetniji način.

Ključne riječi: Madrid; kulturne znamenitosti; turistička destinacija; manifestacije; ekonomija

## Sadržaj

UVOD .....	1
1. Osnovne karakteristike kulturnog turizma.....	2
1.1 Definicija i oblici kulturnog turizma.....	2
1. 1.2. Tendencija i rast kulturnog turizma .....	3
1.3. Utjecaj kulturnog turizma na lokalnu ekonomiju i zajednicu.....	4
2. Kulturni turizam u Madridu.....	6
2.1. Povijest i kulturno nasljeđe grada Madrida .....	6
2.2. Značajke kulturne institucije grada Madrida .....	7
2.3. Umjetnost i arhitektura grada Madrida.....	7
2.4. Kulturne manifestacije i atrakcije.....	10
2.5. Tradicionalni i suvremeni izrazi kulture u gradu Madridu .....	13
3. Ekonomski utjecaj kulturnog turizma na grad Madrid .....	15
3.1. Generiranje prihoda i stvaranje radnih mjesta u gradu Madridu.....	15
3.2. Povećanje infrastrukture i investicije grada Madrida.....	16
3.3. Dugoročni utjecaj na gospodarski rast .....	16
4. Društveni i kulturni utjecaj na grad Madrid.....	18
4.1. Očuvanje kulturnog identiteta grada Madrida.....	18
4.2. Razvoj lokalnih zajednica i socijalna inkluzija.....	19
5. Održivost kulturnog turizma grada Madrida .....	20
5.1. Izazovi očuvanja kulturne baštine grada Madrida .....	20
5.2. Upotreba tehnologije za održivo upravljanje turizmom grada Madrida .....	21
5.3. Edukacija i svijest o kulturnoj zaštiti .....	22
6. Budući smjerovi razvoja kulturnog turizma u Madridu.....	24
6.1. Strateško planiranje i upravljanje destinacijom .....	24
6.2. Perspektiva razvoja kulturnog turizma u Madridu.....	25
Zaključak.....	26

## UVOD

Kulturni turizam nije samo putovanje radi uživanja u umjetnosti i kulturi, već ključni pokretač razvoja gradova poput Madrida. Ovaj rad istražuje važnost kulturnog turizma za razvoj španjolske prijestolnice, analizirajući kako kulturni turizam oblikuje i doprinosi njenoj ekonomskoj, društvenoj i kulturnoj dinamici.

Počinja se s analizom osnovnih karakteristika kulturnog turizma, istražujući njegovu suštinu i utjecaj na destinacije diljem svijeta. Zatim je fokus na Madrid, grad koji obiluje bogatom kulturnom scenom i privlači posjetitelje iz svih krajeva svijeta.

Proučava se arhitektura, umjetnost te kulturne manifestacije i festivali koji oblikuju identitet Madrida kao kulturne metropole. Ovi elementi obogaćuju turističku ponudu grada, privlače brojne posjetitelje te ujedno i pridonose njegovom šarmu.

Dalje slijedi analiza ekonomskog utjecaja kulturnog turizma na grad Madrid, istražujući kako doprinosi prihodima, stvaranju radnih mjesta i općem gospodarskom razvoju. Ovaj segment pruža uvid u materijalne koristi koje Madrid ostvaruje kroz svoju kulturnu ponudu.

Nadalje, istražuje se društveni i kulturni utjecaj kulturnog turizma na Madrid, ističući važnost očuvanja kulturnog identiteta i jačanja lokalne zajednice te kroz ovu prizmu, razmatra se kako kulturni turizam oblikuje društvenu dinamiku i jača veze unutar grada.

Održivost kulturnog turizma u Madridu također je ključna tema, s obzirom na izazove u očuvanju kulturne baštine i potrebu za održivim upravljanjem turizmom. Konačno, istražuju se budući smjerovi razvoja kulturnog turizma u Madridu, naglašavajući potrebu za strateškim planiranjem i vizijom budućnosti. Ovaj dio pruža smjernice za daljnji razvoj koji bi mogao osigurati kontinuirani prosperitet kroz kulturni turizam u Madridu.

# 1. Osnovne karakteristike kulturnog turizma

U prvom djelu završnog rada objasniti će se što je to kulturni turizam te će se prikazati njegove osnovne karakteristike. Karakteristike i razni oblici će se kroz poglavlja detaljno razraditi i objasniti kako bi se dočarao značaj kulturnog turizma i probudio nove ljubitelje kulture.

## 1.1 Definicija i oblici kulturnog turizma

Kulturni turizam je jedan od specifičnih oblika turizma koji se temelji na istraživanju različitih kultura i tradicija u destinacijama koji turisti posjećuju, a prema G. Richardu definicija kulturnog turizma glasi: „Kulturni turizam označava kretanje ljudi koje je uzrokovano kulturnim atrakcijama izvan njihovog uobičajenog mjesta stanovanja s namjerom sakupljanja novih informacija i iskustava kako bi zadovoljili svoje kulturne potrebe.“<sup>1</sup> Uz navedeno, prema Vizjaku, definicija za kulturu je slijedeća: „Ukupnost materijalnih i duhovnih vrijednosti u oblasti turizma te stupanj čovjekova poznavanja tih rezultata, što uključuje u sebi poglede, odnose, rizike, ponašanje ljudi, bilo turista, bilo nositelja turističkih usluga svih vrsta.“<sup>2</sup> Primarni cilj ove vrste turizma je prikazati turistima, putnicima, izletnicima i drugim ljudima kulturu i tradiciju destinacije u kojoj se nalaze te je dočarati na što bolji i kvalitetniji način. Najbolji i najjednostavniji način za to je odlazak turista u muzeje, galerije, šetnje po gradskoj jezgri grada u kojem borave, odlazak na kazališne predstave i slično kako bi osobno doživjeli umjetnost i običaje određene destinacije.

Postoji nekoliko oblika kulturnog turizma, a najpopularniji je povijesni turizam. Naime, od malih nogu, osnovne i srednje škole, ali i studiranja čovjek sluša i uči o povijesti, što su i kako su nekada radili njihovi preci, gdje su se vodile bitke i ratovi kao na primjer na poznatom trgu u gradu Madridu pod nazivom „Plaza Mayor“ gdje su se održavale takozvane borbe s bikovima, razna smaknuća i slično<sup>3</sup>, zatim kakva građevina je građena određene godine i koji je značaj tog prostora. Sve navedeno potiče posjetitelje iz raznih dijelova svijeta da dođu i osobno svjedoče nekoj povijesnoj građevini, prostoru ili spomeniku koji je imao te ima i dan danas povijesni i kulturni značaj za to područje. Osim povijesnog oblika postoji i umjetnički turizam, gdje, kako i sam naziv govori, turisti uživaju u umjetnosti te je upravo takvim turistima umjetnost primarni razlog njihovog dolaska u određenu destinaciju. Upravo tu traženu

---

<sup>1</sup> S. Geić, Menadžment selektivnih oblika turizma, str. 306

<sup>2</sup> D. A. Jelinčić, Abeceda kulturnog turizma, str. 30

<sup>3</sup> <https://wol.jw.org/hr/wol/d/r19/lp-c/102003447> 16.05.2024.



umjetnost mogu pronaći u galerijama, kazalištima, koncertima..., a isto tako turisti mogu sudjelovati u raznim festivalima, umjetničkim radionicama te drugim kulturnim događajima. Također, odlazak turista na koncerte i glazbene festivale dio je i oblika glazbenog kulturnog turizma.

S druge strane, postoji i gastronomski oblik kulturnog turizma. Ovakav oblik turizma podrazumijeva isprobavanje lokalne hrane i pića te autohtonih recepata, specifičnih za podneblje u kojem se turisti nalaze. Također uključuje sudjelovanje u kuhanju, posjete pivovarama, vinogradima te tako i sudjelovanje u gastronomskim festivalima i događanjima. Uz navedeno, vrlo važan oblik kulturnog turizma je religijski turizam ili hodočašće. Naime, velik broj turista iz cijelog svijeta posjećuju određenu destinaciju upravo zbog svoje vjere kako bi posjetili crkve, hramove, džamije i druge vjerske objekte te sudjelovali u vjerskim obredima i festivalima. Na promicanju religijskog turizma diljem svijeta ima značajnu ulogu Svjetska religijska turistička asocijacija WRTA (World Religion Tourism Association) koja operacionalizira razne aktivnosti nacionalnih i regionalnih institucija vjerskog turizma i hodočasništva.<sup>4</sup>

## 1.2. Tendencija i rast kulturnog turizma

Dugi niz godina kulturni turizam ima jako velik značaj za pojedina turistička mjesta te svakim danom dolazi sve veći broj turista upravo zbog kulture i umjetnosti koja se može vidjeti i doživjeti. Od malih nogu u školi uče djecu i mlade o kulturi i njezinim vrijednostima te samim time bude želju u ljudima da otputuju na mjesto koje ih zanima te tamo, na primjer, vide spomenik koji nisu sami sebi tako mogli dočarati ili odu na festival te na taj način upoznaju tradiciju i kulturu. Što se više ulaže u tehnologiju i infrastrukturu, broj dolazaka turista iz dana u dan raste, drugim riječima danas gotovo svaka turistička destinacija ima pristup k sebi minimalno jednim prijevoznim sredstvom, ali sve češće se nude i druge mogućnosti dolaska. Budući da je lakša dostupnost određene destinacije, danas u suvremenom svijetu se sve više i više posjetitelja odaziva na razne festivale i događaje koji se održavaju te na taj način potiču rast kulturnog turizma. Također se konstantno povećava broj smještajnih jedinica te je taj dio putovanja uvelike olakšan posjetiteljima i turistima, a često se otvaraju i nove galerije koje uz dobar marketing privuku posjetitelje te na taj način upotpunjuju turističku ponudu određene destinacije.

---

<sup>4</sup> S. Geić, Menadžment selektivnih oblika turizma, str. 326.

### 1.3. Utjecaj kulturnog turizma na lokalnu ekonomiju i zajednicu

Kulturni turizam je vrsta turizma koja godišnje privlači milijune posjetitelja, što znači da iznimno doprinosi lokalnoj ekonomiji i zajednici. Naplaćivanjem ulaznica za muzeje, galerije, kazališne predstave, koncerte i slične događaje, lokalna zajednica stvara profit, što rezultira ekonomskim rastom. Međutim, naplaćivanje ulaznica nije jedini izvor zarade. Posjetitelji također koriste javni i privatni prijevoz, troše na smještaj, hranu i piće, te kupuju suvenire. Svi ovi čimbenici zajedno doprinose povećanju lokalne potrošnje.

Povećana potrošnja rezultira stvaranjem novih radnih mjesta unutar lokalne zajednice. Turizam generira poslove u različitim sektorima, uključujući ugostiteljstvo, transport, trgovinu i kulturne institucije. Tako se povećava zapošljavanje i osigurava stabilniji prihod za lokalno stanovništvo, što vodi ka boljem životnom standardu. Osim što stvara prihode, kulturni turizam potiče investicije u očuvanje, rekonstrukciju i obnovu povijesnih znamenitosti, muzeja, kazališta i drugih kulturnih centara. Ove investicije ne samo da poboljšavaju kvalitetu kulturnih sadržaja, već i čine destinaciju privlačnijom za posjetitelje, što dodatno potiče rast turizma. Primjerice, obnova povijesnih zgrada može uključivati modernizaciju infrastrukture i uvođenje novih tehnologija, čime se poboljšava iskustvo posjetitelja i čuva kulturna baština za buduće generacije.

Kulturni turizam također igra ključnu ulogu u očuvanju kulturnog identiteta lokalne zajednice. Posjetitelji koji dolaze zbog kulturnih atrakcija zainteresirani su za lokalne običaje, povijest i umjetnost, što potiče zajednicu da vrednuje i čuva svoje kulturno naslijeđe. To može uključivati obnovu tradicionalnih zanata, održavanje festivala i promociju lokalne gastronomije. Na taj način, kulturni turizam doprinosi očuvanju i promociji jedinstvenog identiteta svake destinacije.

Pored ekonomskih i kulturnih koristi, kulturni turizam ima i značajan društveni utjecaj. Promovira socijalnu inkluziju i interkulturalni dijalog, omogućavajući lokalnom stanovništvu da se uključi u turističke aktivnosti i manifestacije. Ovo jača društvenu koheziju i povećava osjećaj ponosa i pripadnosti unutar zajednice. Kulturni turizam također donosi izazove, posebno u smislu održivosti. Povećan broj posjetitelja može vršiti pritisak na kulturnu baštinu i infrastrukturu, što zahtijeva pažljivo upravljanje i planiranje. Održivi pristupi, kao što su regulacija broja posjetitelja, upotreba obnovljivih izvora energije i edukacija o važnosti očuvanja kulturne baštine, ključni su za dugoročni uspjeh kulturnog turizma.

U konačnici, kulturni turizam je složen i višeslojan fenomen koji donosi brojne koristi lokalnoj ekonomiji i zajednici. Kroz pažljivo planiranje i upravljanje, ove koristi mogu biti maksimizirane, osiguravajući održivi razvoj i očuvanje kulturne baštine za buduće generacije.

## 2. Kulturni turizam u Madridu

Madrid je grad kojem ekonomija uvelike ovisi o turizmu, drugim riječima ovisi o broju turista koji godišnje posjećuju glavni grad Španjolske. Na sreću, Madrid je jedan od najposjećenijih gradova u Europi, ali i diljem cijelog svijeta, stoga je ekonomsko stanje grada Madrida povoljno, to jest Madrid ima veliku godišnju zaradu na temelju kulturnog turizma. Pogoduju mu turističke znamenitosti i atrakcije s kojima grad Madrid raspolaže, a upravo one donose najveće dohotke u blagajnu grada.

### 2.1. Povijest i kulturno nasljeđe grada Madrida

Povijest i kulturno nasljeđe grada Madrida duboko su ukorijenjeni u prošlosti, stvarajući jedinstvenu i raznoliku kulturnu scenu koja odražava španjolsku baštinu i utjecaje kroz stoljeća. Kao glavni grad Španjolske, Madrid je bio svjedok mnogih povijesnih događaja i promjena koje su oblikovale njegov identitet i karakter. Grad Madrid ima dugu povijest koja seže unatrag do vremena Rimskog Carstva, kada je pod nazivom "Matrice" bio mali naseljeni punkt. Međutim, pravi procvat grada započeo je u 16. stoljeću kada je kralj Filip II. odabrao Madrid za svoju kraljevsku rezidenciju. Preseljenjem kraljevske dvorane iz Toleda u Madrid 1561. godine, grad je postao političko i kulturno središte Španjolske, što je označilo početak njegovog rasta i razvoja.

Tijekom Zlatnog doba Španjolske u 16. i 17. stoljeću, Madrid je postao epicentar španjolske umjetnosti, književnosti i kulture. To je razdoblje obilježeno procvatom umjetnosti i književnosti, s poznatim osobama poput Cervantesa, Velazqueza i Lope de Vega koji su živjeli i stvarali u gradu. Ovaj period ostavio je dubok pečat na Madrid, a mnoge znamenitosti i spomenici iz tog vremena i danas su važni kulturni simboli grada. Međutim, Madrid nije bio imun na povijesne turbulencije koje su pogodile Španjolsku, uključujući građanske ratove i razdoblje diktature. Unatoč tim izazovima, grad se uspio oporaviti i nastaviti rasti kao važno kulturno i gospodarsko središte.

Danas, Madrid je dom brojnim kulturnim institucijama i znamenitostima koje privlače posjetitelje iz cijelog svijeta. Muzeji poput Prado, Reina Sofia i Thyssen-Bornemisza predstavljaju vrhunske zbirke umjetnosti i arhitekture, dok arhitektonski dragulji kao što su Kraljevska palača i Plaza Mayor svjedoče o bogatoj povijesti grada.

Kulturni pejzaž Madrida također obuhvaća brojne tradicije, festivale i kulturne manifestacije koje čine srce i dušu grada. Od tradicionalnih flamenco predstava do suvremenih umjetničkih događanja, Madrid nudi neiscrpnu inspiraciju i raznolikost za posjetitelje i stanovnike.

Ukupno, povijest i kulturno nasljeđe grada Madrida čine ga jednom od najzanimljivijih i najživopisnijih destinacija u Španjolskoj i svijetu. Njegova bogata prošlost i raznolika kulturna scena čine ga nezaobilaznom destinacijom za sve ljubitelje umjetnosti, povijesti i kulture. Madrid ostaje grad koji neprestano inspirira i privlači posjetitelje, nudeći im nezaboravna iskustva i uvid u španjolsku baštinu i identitet.

## 2.2. Značajke kulturne institucije grada Madrida

Kao što je u prethodnom dijelu navedeno, grad Madrid ima dugu povijest te se smatra gradom kraljeva. Upravo kroz tu povijest i zbog te povijesti Madrid ima bogatu kulturu i veliki opseg kulturnih znamenitosti koje su građani Madrida odlučili iskoristiti i nakon svih ratnih zbivanja i konačnog oporavka Madrida počeli uređivati kao različite muzeje i zanimljiva odredišta koja turisti mogu posjetiti. Sama pomisao da je Madrid kraljevska prijestolnica uvelike je pomogla pri privlačenju turista iz Europe, ali i iz različitih dijelova svijeta.

Kulturne znamenitosti najviše su doprinijele turizmu grada Madrida. Naime, Muzej Prado, katedrala Almudena, Plaza Mayor, Park Retiro, stadion Santiago Bernabeu i slično, najposjećenije su lokacije u Madridu, a vidljivo je iz navedenog da grad nudi ne samo kulturne znamenitosti, već i neke zabavne sadržaje. Velik broj turista posjećuje ovaj grad upravo zbog ljubavi prema nogometu i jednom od najvećih svjetskih nogometnih klubova, Real Madridu. Nije ni čudno što se Madrid već nekoliko godina smatra jednom od deset najposjećenijih destinacija u Europi, ali i šire, zato što nudi turistima različite sadržaje i zanimljivosti za svakog. Budući da svaki čovjek ima različite ukuse i također različite interese, Madrid je odlična destinacija za sve uzraste jer nudi sve što jedan turist može poželjeti te ga zbog toga godišnje posjećuje oko 8 milijuna posjetitelja.

## 2.3. Umjetnost i arhitektura grada Madrida

Madrid je grad koji raspolaže bogatom arhitekturom i umjetnošću, a jedna od najpoznatijih turističkih znamenitosti je Muzej Prado. Muzej Prado najpoznatija je španjolska umjetnička galerija te pripada klasi najboljih muzeja na svijetu, a godišnje ga u prosjeku posjećuje oko tri

milijuna turista<sup>5</sup>. On se sastoji od nekoliko zgrada smještenih u srcu grada Madrida te zapravo čini muzejski kampus, a posjeduje nekoliko tisuća umjetničkih djela poznatih svjetskih umjetnika, od čega je više od 4000 djela španjolskih umjetnika, oko 2000 talijanskih i flamanskih, dok posjeduje i oko 300 djela francuskih umjetnika, a naravno mogu se pronaći i djela brojnih drugih svjetskih slikara.<sup>6</sup> Uz broje slike muzej sadrži i brojne skulpture raznih povijesnih razdoblja, od grčkih, rimskih, renesansnih do skulptura 18. stoljeća. Uz to, tu su i brojni crteži te ostali predmeti kao na primjer, kovanice. Tako velik broj umjetnina iziskuje veliki prostor, stoga je muzej dugi niz godina u stalnoj nadogradnji, a prvobitna gradnja samog muzeja započinje u 18. stoljeću, s ciljem da bude na istoj razini s Londonom, Parizom ili Rimom. Otvorenje je bilo 1819. godine te je muzej dobio priznanje i naziv Kraljevski muzej slikarstva i skulpture.

Slika 1. Muzej Prado



Izvor: <https://www.britannica.com/list/20-paintings-you-have-to-visit-at-the-museo-del-prado-in-madrid> (17.05.2024.)

Uz muzej Prado, jedna od najpoznatijih turističkih znamenitosti je Katedrala Almudena. Ona je sjedište rimokatoličke nadbiskupije Madrida, a 1993. godine istoimenu katedralu blagoslovio je papa Ivan Pavao II. Riječ je o katedrali koja ima vrlo zanimljivu priču vezanu uz njezinu samu izgradnju. Naime, u 16. stoljeću započinje planiranje izgradnje, no nastao je veliki problem zbog kojeg je izgradnja bila otežana. Istoimenu katedralu, kralj Filip II. želio je izgraditi u Madridu, tadašnjem i sadašnjem glavnom gradu Španjolske, no prije je glavni grad

<sup>5</sup> <https://www.nacional.hr/prado-prosle-godine-oborio-rekord-u-broju-posjetitelja/>

<sup>6</sup> <https://www.museodelprado.es/museo>

Španjolske bio grad Toledo te je tamo također bilo i samo sjedište nadbiskupije, koja nije dozvoljavala izgradnju još jedne katedrale.

Krajem 19. stoljeća, grad Madrid dobiva dozvolu iz Nadbiskupije u gradu Toledo za izgradnju crkve posvećenoj Djevici od Almudene, što je omogućilo početak radova 1883. godine, a samo godinu dana kasnije grad Madrid dobiva status biskupije odlukom pape Lava XIII. Te je donesena odluka o izgradnji katedrale umjesto crkve, što je zahtijevalo nove nacрте kako bi se naglasila važnost novog objekta.

Uz navedeno, Plaza de Toros de las Ventas također je jedna od najposjećenijih lokacija u Madridu, a razlog tome je vođenje borba s bikovima koje se vode u ovoj areni. Također, ovoj areni popularnost pridaje njezina veličina. Naime, Plaza de Toros de las Ventas je najveća građevina u Španjolskoj, dok zauzima treće mjesto u svijetu po veličini arena, nakon tvrđava u Meksiku i Venezueli, a posjeduje čak oko 24 tisuće sjedećih mjesta.<sup>7</sup> Izgrađena je u pseudomaurskom stilu, stilu koji su oblikovali romantičarski arhitekti u duhu orijentalizma, a svečano je otvorena 1931. godine.

U areni su sjedala podijeljena u deset redova, dok se cijena ulaznica kreće ovisno o mjestu na kojem je sjedi, a sezona borba s bikovima traje od ožujka do listopada. Za vrijeme sezone borbe se odvijaju vikendom i blagdanom, dok se tijekom „Fiera de San Isidro“, razdoblja oko 15. svibnja, borbe održavaju svaki dan. Također, arena posjeduje petero vrata, od kojih troja služe za ulaz bikova. Najveća vrata zovu se „Puerta Grande“, poznatija i kao „Vrata Madrida“, a prolazak kroz njih san je svakog toreadora, kao što su bili Antonio Bienenida i Jose Cubero, čija se dva spomenika nalaze ispred arene.

Uz navedenu prekrasnu arenu, brojne turiste privlači glavni centralni trg u Madridu, Plaza Mayor. Kao i u areni Plaza de Toros de las Ventas nekada su se ovdje održavale borbe s bikovima, ali i razne kraljevske ceremonije, pa tako i razna pogubljenja. Plaza Mayor dugačak je 129 metara, širok 94 metara, a okružen je trokatnim zgradama s trijemovima duž cijelog trga. Istoimeni trg ima čak devet ulaza i najčešće je mjesto sastanaka i druženja u Madridu. Unatoč jakoj konkurenciji, Plazi del Soli i Plazi Espani, Plaza Mayor je sve do danas ostao središtem grada Madrida.

Mnogo arhitekata dobilo je zadatak dizajnirati Plaza Mayor, ali dva najvažnija su Juan Gómez de Mora i Juan de Herrera, koji su tijekom 16. stoljeća dobili zadatak osmisлити prvi projekt.

---

<sup>7</sup> <https://www.las-ventas.com/informacion-general.html>

Zbog niza požara koji su zahvatili trg, Plaza Mayor je nekoliko puta obnovljen tijekom povijesti, a svakog Božića, gotovo 150 godina, na trgu se održava tradicionalna božićna tržnica prepuna raznih božićnih ukrasa i tvorevina te tradicionalnih nošnji i predmeta koji čine izvrsne poklone.

U blizini do sad navedenih kulturnih znamenitosti nalazi se Madridska kraljevska palača koja je službeno prebivalište kraljevske obitelji, međutim kraljevska obitelj tamo ne stanuje. Danas se palača uglavnom koristi za razne državne ceremonije, a nalazi se na mjestu maorskog Alcazara iz 9. stoljeća (muslimanska tvrđava) kao i prije 1734. godine kada je izgorjela. Nakon tog velikog požara 1734. godine, kralj Felipe V. odlučio je ponovno izgraditi palaču na istoj lokaciji. Palača raspolaže s više od 3000 soba, što je ujedno čini i jednim od najvećih dvoraca u Europi. Danas je palača ispunjena s mnoštvom različitih umjetnina, što čini samu unutrašnjost impresivnom, dok s druge strane vanjski izgled palače također ostavlja ljude zadivljenima zbog arhitekture i načina gradnje kojim je palača građena te zbog raznih detalja koji palaču čine jedinstvenom i prekrasnom. Također, palača posjeduje i dvorište, raskošne vrtove i fontane, no nije sve otvoreno za javnost.

#### 2.4. Kulturne manifestacije i atrakcije

Uz bogatstvo kulturnih znamenitosti, važnu ulogu ima i bogatstvo kulturnih manifestacija koje se redovito održavaju u Madridu. Jedna od najznačajnijih među njima je tradicionalni događaj koji se svake godine u listopadu održava u glavnom gradu, a to je festival transhumancije u Madridu ili Fiesta de la Trashumancia na španjolskom jeziku. Ovaj festival ima duboko ukorijenjene povijesne korijene te simbolizira važnost ruralnog života i tradicija koje su oblikovale španjolsku kulturu kroz stoljeća.

Cilj ovog događaja nije samo okupljanje i zabava, već i očuvanje i promocija drevne tradicije transhumancije te podizanje svijesti o važnosti ruralnog naslijeđa i održivog upravljanja zemljištem. Transhumancija je bila jedna od najvažnijih ruralnih tradicija za stočare, jer je omogućavala premještanje stoke s jednog pašnjaka na drugi tijekom različitih godišnjih doba u potrazi za boljim pašnjacima i klimatskim uvjetima.

Tijekom ovog festivala, gradske ulice Madrida postaju žarište živopisnog i nezaboravnog spektakla. Mnoštvo koza i ovaca, uz pratnju lokalnih pastira u tradicionalnim odorama, prelazi kroz centar grada, podsjećajući na vremena kada je ovaj grad bio važno čvorište za trgovinu i prijevoz stoke. Posjetitelji imaju priliku doživjeti autentičnu atmosferu i sudjelovati u



raznovrsnim aktivnostima, poput degustacija tradicionalnih jela, radionica o prirodnom očuvanju okoliša te umjetničkih i kulturnih performansa koji oživljavaju duh španjolske ruralne baštine.

Osim što pruža jedinstveni doživljaj, Fiesta de la Trashumancia ističe važnost očuvanja kulturnih tradicija i njihovu ulogu u suvremenom društvu. Povezujući prošlost sa sadašnjošću, ovaj festival podsjeća posjetitelje i turiste na vrijednosti i identitet koji su duboko ukorijenjeni u lokalnoj zajednici i šire.

U Madridu se svake godine u veljači održava karneval, gdje se skupe ljudi svih dobnih skupina, obuku svoje maske i uživaju u glazbi, pjevajući i plešući. U sklopu karnevala održavaju se maskirane parade te koncerti i plesne zabave.<sup>8</sup> U ljetnim mjesecima također grad Madrid održava festivale koji privlače dolazak brojnih posjetitelja i turista. Naime, radi se o tradicionalnom festivalu u čast Djevice od Golubice ili na španjolskom jeziku „Fiestas de la Paloma“, koji se održava sredinom kolovoza te su u tom periodu ulice grada pune zabave, glazbe, plesa, ali i vjerskih procesija. Drugi festival ne traje samo tijekom kolovoza kao Fiestas de la Paloma, već traje cijelo ljeto. Dakle, cijelo ljeto u Madridu se održavaju razni koncerti, kazališne predstave, kino na otvorenom i slično, a takozvani festival naziva se Veranos de la Villa.

Uz spomenute manifestacije, grad posjetiteljima nudi bogatstvo atrakcija. Za velike obožavatelje nogometa, kao jedna od najvećih sportskih kulturnih atrakcija u Madridu je stadion Santiago Bernabéu, dom jednog od najpoznatijih i najuspješnijih nogometnih klubova na cijelom svijetu, Real Madrida. Klub ima iznimno bogatu povijest te golemi utjecaj na sportsku kulturu diljem svijeta, stoga je brojnim obožavateljima i posjetiteljima san posjetiti stadion Santiago Bernabéu, kako bi uživo vidjeli tu prekrasnu arhitekturu i prisustvovali nekoj od utakmica svog najdražeg kluba.

Stadion Santiago Bernabéu, nazvan po bivšem predsjedniku kluba Santiagu Bernabéu Yestem, otvoren je 1947. godine i od tada je domaćin brojnim povijesnim nogometnim utakmicama. Kapacitet stadiona je preko 80.000 gledatelja, što ga čini jednim od najvećih stadiona u Europi. Prostor je prošao kroz mnoge obnove i modernizacije kako bi pružio najbolje moguće iskustvo za igrače i navijače.

---

<sup>8</sup> [Karneval 2024 | Matadero Madrid](#)

Real Madrid, osnovan 1902. godine, ima bogatu povijest ispunjenu brojnim domaćim i međunarodnim uspjesima. Klub je osvojio rekordnih 14 UEFA Lige prvaka, 35 La Liga naslova, te mnoge druge prestižne trofeje. Real Madrid je također poznat po svojoj "Galácticos" eri, kada su u klubu igrale neke od najvećih nogometnih zvijezda poput Zinedinea Zidane, Cristiana Ronaldo i Davida Beckhama. Stadion također ima muzej posvećen cijeloj povijesti kluba Real Madrida te sadrži brojne osvojene trofeje, dresove igrača, fotografije i slično. Muzej nudi interaktivne izložbe koje omogućuju posjetiteljima da dublje istraže povijest kluba i dožive neke od najslavnijih trenutaka. Također, tu je i suvenirnica gdje obožavatelji mogu kupiti razne predmete vezane uz klub.

Za sve one koji vole nogomet i sportsku kulturu, posjet Santiago Bernabéu stadionu i Real Madrid muzeju predstavlja nezaboravno iskustvo koje pruža uvid u bogatu povijest i uspjehe jednog od najveličanstvenijih nogometnih klubova na svijetu.

Slika 2. Stadion Santiago Bernabéu



Izvor: [Real Madrid CF | Real Madrid CF Oficial Website](https://www.realmadrid.com/) (19.05.2024.)

Od ostalih atrakcije koje grad Madrid nudi izdvajaju se već spomenute kulturne znamenitosti, kao na primjer jedan od najvažnijih muzeja u Madridu, ali i svijetu, muzej Prado, zatim povijesni trg u centru grada Madrida pod nazivom Plaza Mayor. Uz navedeno vrlo je atraktivna i Kraljevska palača koja nudi posjetiteljima obilazak pojedinih dijelova palače. Što se tiče prirodnih atrakcija, valja spomenuti Park Retiro, kraljevski park idealan za duge šetnje, piknike i opuštanje s najdražima. U samom parku nalazi se jezero po kojem se može ploviti čamcem te iz daljine promatrati brojne skulpture i spomenike koji se u parku nalaze.

## 2.5. Tradicionalni i suvremeni izrazi kulture u gradu Madridu

Madrid je grad poznat po bogatoj kulturnoj baštini s kojom raspolaže te dinamičnoj suvremenoj sceni. Grad uspijeva spajati tradiciju i moderno umjetničko izražavanje, stvarajući jedinstvenu kulturnu atmosferu.

Što se tiče tradicionalnih izraza kulture, specifičan je strastveni ples i glazba s korijenima u Andaluziji, ali duboko ukorijenjen i u Madridu. Izvedbe takve vrste plesa privlače i turiste i lokalno stanovništvo. Uz tradicionalan ples, u Madridu se održava najpoznatiji festival grada posvećen zaštitniku grada, San Isidro Labradoru, pod nazivom San Isidro, gdje nije samo uključen ples, nego i tradicionalna hrana, glazba i slično.

Što se tiče gastronomije, tradicionalan izraz kulture je Tapas kultura. To je kultura koja ima svoje korijene u Madridu, a restorani, barovi i drugi objekti koji vrše usluge hrane i pića, širom grada nude raznolike male zalogaje, od tradicionalnih jamón ibérico do patatas bravas. Tapas barovi nisu samo mjesta za jelo, već i za druženje i uživanje u opuštenoj atmosferi s prijateljima i obitelji.

S druge strane, Madrid ima bogatu i raznoliku glazbenu i kazališnu scenu s brojnim produkcijama, od tradicionalnih do suvremenih, koja se odvija u kazalištima poput Teatro Español i Teatro Real. Teatro Real je jedno od najprestižnijih opernih kuća u Europi, gdje se redovito održavaju predstave svjetski poznatih opera i baleta.

Također je poznat po street art sceni, gdje se susreću djela lokalnih i međunarodnih umjetnika koji se mogu pohvaliti svojim grafitima i muralima. Primjerice, u četvrti Lavapiés možete vidjeti mnoga umjetnička djela na otvorenom, koja dodaju poseban šarm ovom dijelu grada.

Uz navedeno, u Madridu se održava međunarodni festival fotografije, pod nazivom PhotoEspaña, gdje se u raznim muzejima i galerijama diljem grada, okupljaju najbolji fotografi iz cijele Europe, ali i svijeta. PhotoEspaña privlači tisuće posjetitelja koji žele uživati u izvrsnim izložbama i radionicama, pružajući im priliku da se povežu s umjetnošću fotografije na dubljoj razini. Ukoliko je netko za zabavu, rock, elektronsku ili hip-hop glazbu, u Madridu se nalazi jedan od najpoznatijih noćnih klubova i koncertnih dvorana, poznat po svojoj alternativnoj glazbenoj sceni. Klubovi kao što su Kapital, Joy Eslava i Pacha pružaju nezaboravno iskustvo noćnog života, gdje posjetitelji mogu uživati u vrhunskim glazbenim izvedbama i plesati do ranih jutarnjih sati.

Osim toga, Madrid je domaćin mnogim međunarodnim filmskim festivalima, poput Madrid International Film Festival i Festival de Cine de Madrid, koji prikazuju raznolik spektar filmova od nezavisnih do komercijalnih produkcija. Ovi festivali okupljaju filmaše, glumce i ljubitelje filma iz cijelog svijeta, pružajući im platformu za dijeljenje svojih radova i razmjenu ideja.

Na kraju, ne smijemo zaboraviti muzeje svjetske klase, poput Prado, Reina Sofia i Thyssen-Bornemisza, koji čuvaju nevjerojatne kolekcije umjetničkih djela od klasičnih majstora do suvremenih umjetnika. Ovi muzeji nude bogatstvo kulturnih i povijesnih artefakata, omogućujući posjetiteljima da istraže raznoliku umjetničku baštinu Madrida i svijeta. Sve ovo čini Madrid jedinstvenim mjestom koje svojim posjetiteljima nudi nezaboravno kulturno iskustvo, gdje se susreću povijest, umjetnost i suvremenost u savršenom skladu.

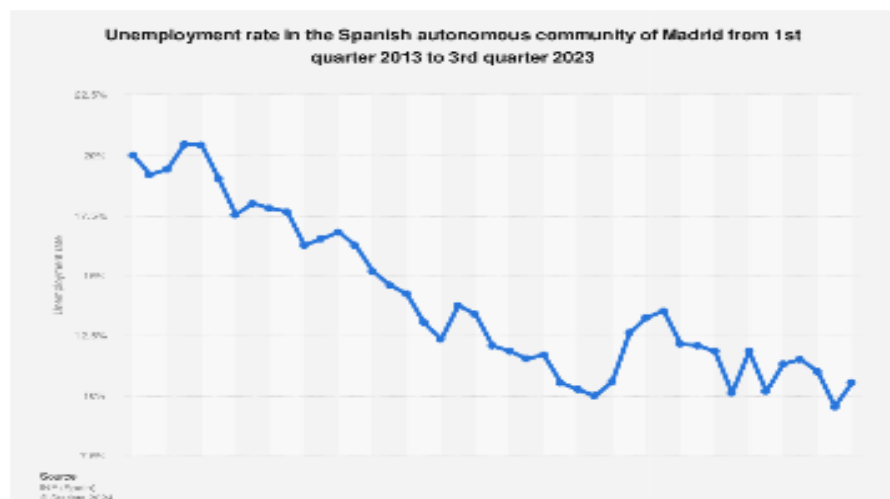
### 3. Ekonomski utjecaj kulturnog turizma na grad Madrid

Kao što je već spomenuto, kulturni turizam ima znatno velik utjecaj na održavanje ekonomske stabilnosti i rasta grada Madrida, na način da lokalnoj zajednici pruža mogućnost zapošljavanja te povećanjem prihoda. Uz to, potiče poboljšavanje infrastrukture te promociju grada na globalnoj razini.

#### 3.1. Generiranje prihoda i stvaranje radnih mjesta u gradu Madridu

Ključni rezultati kulturnog turizma u gradu Madridu jesu generiranje prihoda i stvaranje radnih mjesta. Naime, posjete turista galerijama, muzejima, raznim kazališnim predstavama, sudjelovanje u kulturnim događajima doprinosi zaradi, drugim riječima rezultira povećanjem prihoda. Na primjer, obična ulaznica bez vodiča ili drugih usluga u muzeju Prado iznosi 15,00 €<sup>9</sup>, dok muzej u jednom danu u prosjeku posjeti oko 15.000 posjetitelja, što znači da prosječan prihod po danu iznosi oko 225.000,00 €. Na temelju ovog primjera, vidljivo je da jedan od mnogih muzeja u Madridu bilježi veliku posjećenost svaki dan te isto tako ostvaruje velike prihode. Ishod tome je otvaranje mogućnosti zapošljavanja, to jest stvaranje radnih mjesta te upravo ti zaposlenici mogu postati djelom kulturnog turizma. Također, otvaraju se radna mjesta i u ostalim turističkim sektorima, poput smještaja, objektima hrane i pića i slično. Dakle, kulturni objekti otvaraju radna mjesta za stanovnike grada Madrida te samim time rezultiraju manjoj stopi nezaposlenosti što je vidljivo na prikazanom grafu u nastavku, gdje je vidljiv pad stope nezaposlenosti od 2013. do 2023. godine.

Slika 3. Graf 1. Stopa nezaposlenosti od 2013. do 2023. godine



Izvor: [Unemployment rate in Madrid Spain 2023 | Statista](#) (20.05.2024.)

<sup>9</sup> [Madrid Prado Museum Tickets | Skip-the-line Entry](#)

### 3.2. Povećanje infrastrukture i investicije grada Madrida

Kulturni turizam u Madridu ne samo da oblikuje gospodarski i infrastrukturni pejzaž grada, već igra ključnu ulogu u definiranju društvene dinamike i identiteta lokalne zajednice. Nakon pandemije Covida-19, grad Madrid suočio se s izazovom ponovnog oživljavanja turističke industrije i osiguranja sigurnog i ugodnog iskustva za posjetitelje. U skladu s tim, kontinuirana ulaganja u infrastrukturu postala su neophodna kako bi se osigurala konkurentnost i održivost turističke destinacije.

Poboljšanje autobusnih linija i uvođenje ekološki prihvatljivih oblika prijevoza, poput električnih romobila i bicikala za iznajmljivanje, reflektiraju opredjeljenje grada za održivost i smanjenje emisija štetnih plinova. Osim toga, modernizacija gradskog Metroa osigurat će brz i učinkovit prijevoz za stanovnike i posjetitelje, istovremeno potičući integraciju različitih dijelova grada i promicanje urbane mobilnosti. Povodom ulaganja u gradski Metro, potpisan je ugovor između grada Madrida, Europske investicijske banke (EIB) i Institutom de Crédito Oficial (ICO) za financiranje modernizacije jednog dijela madridskog voznog parka uz kupnju 80 novih vlakova.<sup>10</sup>

Potpisivanje ugovora za modernizaciju voznog parka i nabavku novih vlakova predstavlja značajan korak ka unapređenju javnog prijevoza, što će dodatno olakšati svakodnevno kretanje stanovnika Madrida i turista. Ova investicija također pruža priliku za stvaranje radnih mjesta i poticanje ekonomskog rasta u sektoru javnog prijevoza.

Kroz ulaganja u infrastrukturu, grad Madrid ne samo da osigurava konkurentnost kao turistička destinacija, već i stvara temelje za održiv i prosperitetan razvoj zajednice. Ulaganja u transportne sustave ne samo da olakšavaju kretanje ljudi, već i promiču socijalnu inkluziju, potičući povezanost između različitih dijelova grada i omogućujući pristup kulturnim i turističkim sadržajima svim građanima. Sve ovo čini grad Madrid ne samo privlačnom destinacijom za posjetitelje, već i ugodnim mjestom za život lokalnog stanovništva.

### 3.3. Dugoročni utjecaj na gospodarski rast

Turizam ima velik utjecaj na gospodarski rast u gotovo svakoj državi ili destinaciji, a taj je slučaj i u gradu Madridu. Štoviše, turizam u promatranom gradu nije samo kratkoročni impuls,

---

<sup>10</sup> [Spain: Metro de Madrid signs an agreement with the EIB and ICO to finance the purchase of 80 new trains](#)

već ima dugoročni utjecaj na gospodarski razvoj. Osim stvaranja radnih mjesta i ulaganja u razvoj infrastrukture, turizam ima značajan utjecaj i na kulturni razvoj.

Turistička aktivnost potiče očuvanje kulturnih i povijesnih znamenitosti te promovira lokalnu kulturu i tradiciju. Kroz povećani interes turista za kulturnim bogatstvom Madrida, raste i investicija u kulturni sektor. To rezultira dodatnim ulaganjima u umjetnost, arhitekturu, izvedbene umjetnosti i ostale aspekte kulture, što dodatno obogaćuje turističku ponudu grada. Osim toga, takva ulaganja stvaraju nove mogućnosti zapošljavanja i potiču kreativne industrije, što dugoročno pridonosi gospodarskom rastu.

Kako bi se osigurao pozitivan dugoročni utjecaj turizma na gospodarski rast, nužno je usvojiti strategije održivog razvoja. To uključuje zaštitu prirodnih resursa, upravljanje turističkim tokovima radi smanjenja prenapučenosti te promociju kulturno i ekološki odgovornog turizma. Integracija održivih praksi u turističku industriju osigurava da turizam ne samo da potiče ekonomski razvoj, već i čuva okoliš i kulturno naslijeđe za buduće generacije.

Unatoč mnogim pozitivnim aspektima, turizam može imati i negativne ekonomske posljedice u gradu Madridu. Veliki priljev turista može rezultirati prenapučeñošću, što podiže troškove života za lokalno stanovništvo. Povećane cijene nekretnina često čine stanovanje nedostupnim lokalnom stanovništvu, što može dovesti do problema s dostupnošću stanova i nejednakosti u pristupu stambenom prostoru, stoga je važno balansirati turistički razvoj s potrebama lokalne zajednice kako bi se osiguralo održivo i uravnoteženo gospodarsko i društveno okruženje u gradu Madridu.

## 4. Društveni i kulturni utjecaj na grad Madrid

Društveni i kulturni utjecaj turizma na grad Madrid može se promatrati kroz različite perspektive, od promjena u društvenoj strukturi do obogaćivanja kulturnog identiteta.

Turizam privlači posjetitelje iz cijelog svijeta, što rezultira raznolikošću kultura, jezika i običaja u gradskom okruženju. Ova multikulturalna atmosfera potiče međukulturnu razmjenu i otvorenost prema različitostima. Posjetitelji i lokalno stanovništvo imaju priliku upoznati nove kulture, tradicije i načine života, što može promicati toleranciju i razumijevanje među ljudima različitih porijekla.

Turizam igra ključnu ulogu u promicanju i očuvanju bogate kulturne baštine Madrida. Povećani interes turista za povijesnim znamenitostima, muzejima, umjetničkim galerijama i tradicionalnim manifestacijama potiče ulaganja u obnovu i restauraciju kulturnih spomenika. Istovremeno, promocija kulturnih događaja i tradicija putem turizma može oživjeti i sačuvati kulturni identitet grada. Turizam također donosi značajne ekonomske koristi Madridu, uključujući stvaranje radnih mjesta, povećanje prihoda od turizma i poticanje razvoja povezanih industrija poput ugostiteljstva, trgovine suvenirima i kulturnih događaja. Ove ekonomske prilike mogu pridonijeti smanjenju nezaposlenosti, poboljšanju infrastrukture i javnih usluga te općenito podići standard života lokalnog stanovništva.

Unatoč brojnim prednostima, turizam može izazvati i određene probleme u društvenoj strukturi i kvaliteti života. Prekomjerni turistički promet može dovesti do gužvi, degradacije okoliša, povećanja cijena nekretnina i pritisaka na lokalnu infrastrukturu. Stoga je važno provoditi održive strategije upravljanja turizmom koje balansiraju potrebe turista s očuvanjem kvalitete života lokalnog stanovništva i zaštitom prirodnih i kulturnih resursa.

### 4.1. Očuvanje kulturnog identiteta grada Madrida

Budući da grad Madrid raspolaže s bogatom kulturnom baštinom te godišnje broji velik broj posjetitelja, potrebno je očuvanje muzeja, galerija, povijesnih spomenika i drugih kulturnih znamenitosti jer su oni jedan od primarnih razloga dolazaka posjetitelja iz cijelog svijeta. Prihodi ostvareni od turizma služe za restauraciju te održavanje svih kulturnih objekata te na taj način doprinose očuvanju kulturnog identiteta za sadašnju i sve buduće generacije. Navedeno također ima utjecaj na povećanje svijesti među lokalnim stanovništvom, o važnosti kulturne baštine kojom grad raspolaže.



S druge strane, uz obnovu i očuvanje kulturnih znamenitosti i objekata te vrste, turisti iz cijelog svijeta donose svoje običaje, umjetnost, ideje te svoju gastronomiju, što rezultira bogatijoj lokalnoj kulturi te stvara dinamično i multikulturalno okruženje. Takva kulturna razmjena ima priliku dovesti do stvaranja novih kulturnih i društvenih trendova u gradu Madridu. Međutim, postoji rizik od degradacije kulturne baštine te smanjenja njegovog značaja za lokalno stanovništvo te postoji rizik da turizam dovede do komercijalizacije kulture, gdje tradicionalne prakse i običaji postaju atrakcije i gube svoju autentičnost. Potrebno je pažljivo i održivo upravljati turizmom te će na taj način grad Madrid moći iskoristiti prednosti svojeg kulturnog turizma, a istovremeno njegovati i očuvati jedinstvenu kulturnu baštinu s kojom raspolaže i svojim stanovnicima osigurati kvalitetan život.

#### 4.2. Razvoj lokalnih zajednica i socijalna inkluzija

Razvoj lokalnih zajednica i socijalna inkluzija ključni su aspekti društvenog i ekonomskog napretka u gradu Madridu. Grad implementira brojne inicijative kako bi poboljšao životne uvjete stanovnika, promovirao socijalnu uključenost i osnažio lokalne zajednice. Inicijative za socijalnu inkluziju uključuju programe obrazovanja i osposobljavanja koji pružaju pristup obrazovanju za sve dobne skupine. Također, postoje programi za zapošljavanje i ekonomsku podršku, kao i politike socijalnog stanovanja koje osiguravaju pristupačan smještaj za sve građane.

Jačanje lokalnih zajednica provodi se kroz participativne budžete, lokalne kulturne i sportske centre te podršku nevladinim organizacijama i volonterskim inicijativama. Ovi programi potiču aktivno sudjelovanje građana u lokalnoj upravi i osiguravaju da se resursi usmjeravaju prema prioritetima zajednice. Primjeri uspješnih projekata uključuju inicijativu „Madrid Connecta“ koja se bavi digitalnom inkluzijom te projekt „Barrios Sostenibles“ koji se fokusira na održivi razvoj urbanih četvrti.

Iz navedenog, vidljivo je da se razvoj lokalnih zajednica i socijalna inkluzija u Madridu temelje na integriranom pristupu koji uključuje obrazovanje, zapošljavanje, stanovanje i aktivno sudjelovanje građana. Ove strategije ne samo da poboljšavaju kvalitetu života pojedinca, već i jačaju socijalnu inkluziju i otpornost cijele lokalne zajednice.

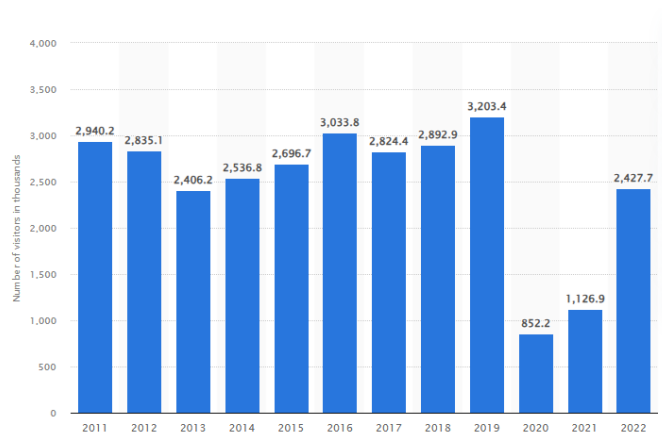
## 5. Održivost kulturnog turizma grada Madrida

Za očuvanje kulturne baštine grada Madrida ključnu ulogu ima održivost kulturnog turizma. Održivi pristup osigurava ravnotežu između očuvanja kulturnih resursa, drugim riječima očuvanja svih kulturnih znamenitosti i raznih kulturnih objekata te između dobrobiti lokalne zajednice i ekonomskog rasta grada.

### 5.1. Izazovi očuvanja kulturne baštine grada Madrida

Grad Madrid susreće se s raznim izazovima očuvanja svojih kulturnih dobara te zbog toga mora pažljivo planirati i upravljati turizmom. Jedan od najvećih izazova za svaki grad ili destinaciju, pa tako i za grad Madrid, je prenapučenost prostora. Naime, popularne turističke lokacije, poput muzeja Prado i Madridske Kraljevske palače, svakodnevno bilježe ogroman broj posjetitelja te to može rezultirati fizičkom oštećenju kulturnih znamenitosti koje se nalaze u ovim popularnim, kulturnim institucijama. Štoviše, postoji i mogućnost smanjenja kvalitete posjetiteljeva iskustva te to može dovesti do smanjenja broja posjetitelja.

Slika 4. Graf 2. Broj posjetitelja muzeja Prado od 2011. – 2022. godine



Izvor: [Prado Museum: number of visitors per year 2022 | Statista](#) (21.05.2024.)

U prikazanom grafu vidljivo je da muzej Prado u promatranom razdoblju, od 2011. do 2022. godine, u prosjeku bilježi oko 2.500.000 posjetitelja, što potvrđuje da je muzej Prado jedna od najposjećenijih kulturnih atrakcija u gradu Madridu. Također je vidljivo da je došlo do pada posjetitelja za vrijeme Covid-a 19, ali svake slijedeće godine posjećenost raste.

Jedan od brojnih drugih izazova s kojima se grad Madrid susreće je prevelika izgradnja raznih stambenih objekata i izgradnja infrastrukture. Razvoj urbanih područja i izgradnja

infrastrukturnih projekata može ugroziti, ali i oštetiti povijesno-kulturne znamenitosti te je potrebno uskladiti modernizaciju grada s očuvanjem tradicije i jedinstvene kulture koju grad Madrid posjeduje. Gradu Madridu ne prijete samo uništenje kulturnih znamenitosti, već se zbog velikog broja dolazaka turista cijene izgrađenih nekretnina dižu do neprihvatljive razine za lokalno stanovništvo. Uz navedeno, tako velik broj posjetitelja i konstantna izgradnja i ulaganje u stambene prostore i prometnice, uvelike utječu na ekološko stanje grada. To uključuje povećanu potrošnju električne energije, vode te proizvodnju otpada, što negativno utječe na okoliš.

## 5.2. Upotreba tehnologije za održivo upravljanje turizmom grada Madrida

Danas u 21. stoljeću, tehnologija ima ključnu ulogu u održivom upravljanju turizma gradova diljem Europe, ali i cijelog svijeta pa tako i grada Madrida. Ona omogućuje turistima, posjetiteljima, stanovnicima grada bolju i lakšu koordinaciju te im ujedno omogućuje i lakšu svakodnevicu.

Postoje razne aplikacije koje pomažu turistima i lokalnoj zajednici, ali i doprinose razvoju turizma. Jedna od njih naziva se „Madrid Travel Guide“<sup>11</sup> koja služi kao virtualni turistički vodič. Aplikaciju je vrlo jednostavno instalirati na svoj pametni telefon putem aplikacije Google Play, a upute korištenja su vrlo jednostavne. Aplikacija „Madrid Travel Guide“ pomaže da se osoba koja se koristi aplikacijom ne izgubi u gradu Madridu. Također, omogućuje turistima da odaberu kategoriju koja ih zanima, od gastronomije do kulturno-povijesnih spomenika i drugih kulturnih objekata, a isto tako, aplikacija nudi širok izbor ideja što posjetiti. Uz navedeno, postoji još jedna aplikacija koja ima jednak cilj i svrhu, pomoći turistima i korisnicima aplikacije da se lakše i jednostavnije kreću gradom Madridom te da posjete ono što su naumili i što nisu, a naziva se „Tour Madrid Spain“. Grad Madrid nudi i razne druge aplikacije s istim ili sličnim zadatkom te ga broj posjetitelja i zainteresiranih osoba svake godine potiče na dodatno poboljšanje dosadašnjih aplikacija te osmišljavanje i izradu novih.

Razni muzeji diljem grada Madrida potiču na razvoj svoje tehnologije te su uvedene takozvane virtualne ture kroz muzeje. Kao primjer, navodi se muzej Prado.<sup>12</sup> Muzej Prado nudi turistima

---

<sup>11</sup> [Madrid Travel Guide, Aplikacije na Google Playu](#)

<sup>12</sup> [Virtual Tours - Museo Nacional del Prado \(museodelprado.es\)](#)

i posjetiteljima virtualni pristup muzeju te na taj način smanjuje gužve u istoimenom prostoru. Naime, posjetitelji se ne moraju fizički nalaziti u muzeju Prado, već im je omogućeno da iz svojeg najudobnijeg kutka razgledavaju kulturne znamenitosti putem video prijenosa te im je omogućeno i zumiranje raznih kulturnih umjetnina. Uz video prijenos, omogućen je i audio prijenos, što posjetiteljima omogućuje slušati o povijesti nastanka muzeja te priče kako je nastala neka od umjetnina. Grad Madrid ne nudi samo virtualan posjet muzejima, već turistima omogućuje virtualan pristup parkovima kojima grad raspolaže, crkvama, raznim građevinama te kulturnim centrima.<sup>13</sup>

S druge strane, hoteli u gradu Madridu koriste se pametnom tehnologijom koja im omogućuje uštedu energije, kao što su automatski sustavi za osvjetljenje i klima uređaji koji se prilagođavaju prisutnosti ljudi. Ovakva vrsta tehnologije smanjuje potrošnju električne energije te doprinosi održivom razvoju turizma grada Madrida. Uz hotele, o ekološkom stanju grada vodi brigu i javni prijevoz. Madrid koristi pametne autobuse s električnim motorima i sensorima za optimizaciju rute, poboljšanje učinkovitosti javnog prijevoza i najvažnije, s ovakvim prijevoznim sredstvom je strah od onečišćenja okoliša manji. Putnici mogu tjedan dana ranije napraviti rezervaciju za svoje putovanje pametnim autobusom putem mobilne aplikacije, gdje im je dostupna ruta u stvarnom vremenu.

### 5.3. Edukacija i svijest o kulturnoj zaštiti

Uz učinkovite programe i inicijative, grad Madrid aktivno promiče svijest o očuvanju svoje bogate kulturne baštine među svojim građanima i posjetiteljima. Osim edukacije u kulturnim institucijama i muzejima, kao što su renomirani muzeji Prado i Reina Sofia, razvijaju se i različiti projekti koji doprinose zaštiti kulturnih spomenika i tradicija.

Jedna od ključnih komponenti ove inicijative je integracija obrazovnih programa u školski sustav, što omogućuje da se već od najmlađe dobi kod djece razvija svijest o važnosti kulturnog naslijeđa. Kroz organizirane posjete muzejima i povijesnim lokacijama, školarci imaju priliku ne samo naučiti o prošlosti grada, već i razviti dublje razumijevanje i poštovanje prema kulturnim vrijednostima.

Turistički informacijski centri igraju ključnu ulogu u povezivanju posjetitelja s kulturnim blagom Madrida. Pružajući informacije, brošure i vodiče, ovi centri pomažu posjetiteljima da bolje razumiju povijesnu i kulturnu važnost različitih znamenitosti te potiču poštovanje prema

---

<sup>13</sup> [Do you want to know Madrid? - Experiencias Virtuales de Madrid \(esmadrid.com\)](https://www.esmadrid.com/en/do-you-want-to-know-madrid-experiencias-virtuales-de-madrid)

njihovom očuvanju. Osim toga, redovito održavane edukacije za turističke vodiče osiguravaju da su ti profesionalci dobro informirani i sposobni prenijeti relevantne informacije posjetiteljima na inspirativan i zanimljiv način.

Osim promocije edukacije i svijesti, turistički informacijski centri aktivno sudjeluju u organizaciji kulturnih događanja i manifestacija diljem grada. Karneval, Nochevieja Festival i La Pamola Festival samo su neki od mnogobrojnih događanja koja obogaćuju turističku ponudu Madrida i pružaju posjetiteljima nezaboravno iskustvo upoznavanja s bogatom kulturom ovog španjolskog grada.

## 6. Budući smjerovi razvoja kulturnog turizma u Madridu

Madrid, kao glavni grad Španjolske, ima bogatu kulturnu baštinu koja ga čini atraktivnom destinacijom za turiste iz cijelog svijeta. Da bi se osigurao daljnji rast i razvoj kulturnog turizma, potrebno je usmjeriti pažnju na nekoliko ključnih aspekata, kao na primjer na strateško planiranje i različite perspektive razvoja turizma grada Madrida. Navedeno će biti detaljnije objašnjeno u nastavku.

### 6.1. Strateško planiranje i upravljanje destinacijom

U okviru istraživanja budućih smjerova razvoja kulturnog turizma u Madridu, jedna od ključnih tema koja se ističe je strateško planiranje i upravljanje destinacijom. Ovaj aspekt istraživanja fokusira se na analizu strategija i praksi koje se primjenjuju u upravljanju kulturnim turizmom u gradu Madridu, kao i na identifikaciju potencijalnih smjerova razvoja u budućnosti. Strateško planiranje destinacije uključuje definiranje ciljeva, identifikaciju ključnih dionika, analizu resursa i konkurentne prednosti destinacije te razvoj strategija i akcijskih planova za postizanje tih ciljeva. U kontekstu Madrida, istraživači mogu istražiti postojeće strategije i planove upravljanja destinacijom te analizirati njihovu učinkovitost i relevantnost u kontekstu promjenjivih turističkih trendova i potreba posjetitelja.

Osim toga, istraživači se mogu služiti primjenom alata i tehnika strateškog upravljanja destinacijom, poput SWOT analize (snage, slabosti, prilike, prijetnje), segmentacije tržišta, razvoja proizvoda i brendiranja destinacije. Kroz analizu ovih aspekata, istraživači mogu identificirati potencijalne strategije za unaprjeđenje kulturnog turizma u Madridu. Također, jedan od mogućih smjerova razvoja može biti jačanje digitalne prisutnosti destinacije putem digitalnog marketinga, promocije putem društvenih medija i razvoja online platformi za informiranje i rezervaciju turističkih aktivnosti. Uz navedeno, istraživači mogu istražiti kako implementacija održivih praksi može unaprijediti turističku ponudu i pridonijeti dugoročnom uspjehu destinacije.

Dakle, istraživanje strateškog planiranja i upravljanja destinacijom u Madridu pruža dublje razumijevanje trenutnog stanja kulturnog turizma i identificira potencijalne smjerove razvoja koji mogu osigurati održiv rast, unaprijediti turističku ponudu i osigurati pozitivan utjecaj na lokalnu zajednicu.

## 6.2. Perspektiva razvoja kulturnog turizma u Madridu

Perspektiva razvoja kulturnog turizma u gradu Madridu nudi intrigantan uvid u buduće trendove i mogućnosti koje bi mogle oblikovati turističku industriju ovog grada u godinama koje dolaze. S obzirom na dinamičnu prirodu turizma i promjenjive preferencije posjetitelja, razmatranje perspektive razvoja kulturnog turizma postaje ključno za održavanje konkurentnosti i dugoročnog uspjeha destinacije.

Jedna od ključnih perspektiva u razvoju kulturnog turizma u gradu Madridu je diversifikacija turističke ponude. Dok su klasične atrakcije poput muzeja Prado i Reina Sofia već etablirane kao glavne turističke destinacije, postoji prostor za razvoj novih kulturnih sadržaja i atrakcija. To može uključivati promicanje manje poznatih muzeja, galerija i kulturnih centara, kao i poticanje umjetničkih inicijativa i manifestacija koje istražuju suvremene umjetničke trendove. Druga perspektiva je integracija tehnoloških inovacija u turističko iskustvo. Kroz primjenu naprednih tehnologija poput virtualne stvarnosti, proširene stvarnosti i pametnih aplikacija, grad Madrid može ponuditi posjetiteljima interaktivna i obogaćena iskustva kulturnih znamenitosti. Ovo nije samo prilika za privlačenje novih generacija turista, već i za povećanje angažmana i interakcije posjetitelja s kulturnom baštinom grada. Treća perspektiva obuhvaća održivost i odgovorno upravljanje turističkim resursima. S obzirom na rastuću zabrinutost zbog prekomjernog turizma i negativnih utjecaja na okoliš i lokalnu zajednicu, Madrid se sve više okreće održivim praksama u turizmu. To uključuje promicanje ekološki prihvatljivih oblika prijevoza, poticanje lokalne kulture i obrtništva te implementaciju politika zaštite kulturne i prirodne baštine.

Kroz integraciju ovih aspekata, grad Madrid može oblikovati svoju turističku ponudu na način koji odražava bogatstvo i raznolikost kulturne scene grada, istovremeno osiguravajući održivost i kvalitetu turističkog iskustva. S proaktivnim pristupom razvoju kulturnog turizma, grad Madrid može ostati vodeća svjetska destinacija koja privlači širok spektar posjetitelja i pruža nezaboravna iskustva za sve.

## Zaključak

Zaključak ovog istraživanja o značaju kulturnog turizma za razvoj grada Madrida pruža uvid u ključne aspekte i utjecaje koji oblikuju ovu dinamičnu destinaciju. Kroz analizu osnovnih karakteristika kulturnog turizma te specifične primjere iz Madrida, postaje jasno da kulturni turizam nije samo putovanje radi uživanja u umjetnosti i kulturi, već je vitalna komponenta razvoja grada.

Madrid, bogat kulturnim blagom i raznovrsnim turističkim atrakcijama, predstavlja jednu od vodećih svjetskih destinacija za kulturni turizam. Njegova arhitektura, umjetnost i kulturni događaji privlače milijune posjetitelja svake godine, doprinoseći ekonomskom rastu, stvaranju radnih mjesta i općem prosperitetu grada.

Kroz analizu ekonomskog, društvenog i kulturnog utjecaja kulturnog turizma, ovo istraživanje naglašava važnost očuvanja kulturnog identiteta grada Madrida te jačanje veza unutar lokalne zajednice. Istovremeno, ističe se potreba za održivim upravljanjem turizmom kako bi se osiguralo dugoročno očuvanje kulturne baštine i kvalitete života stanovnika.

Nadalje, razmatranje budućih smjerova razvoja kulturnog turizma u Madridu ukazuje na potrebu za strateškim planiranjem i inovativnim pristupima. Integracija tehnoloških inovacija, promicanje održivih praksi te jačanje suradnje između kulturnog i turističkog sektora ključni su koraci ka osiguranju kontinuiranog prosperiteta kroz kulturni turizam.

U konačnici, Madrid ostaje nezaobilazna destinacija za ljubitelje umjetnosti, kulture i povijesti te će, kroz daljnje strateško planiranje i održivo upravljanje, nastaviti ostvarivati svoj potencijal kao globalna kulturna metropola koja privlači i inspirira posjetitelje iz cijelog svijeta.



## Literatura

### Knjige

1. Dr. Rabić, Stanko: Selektivni oblici turizma, Visoka turistička škola strukovnih studija, Beograd, 2021.
2. Jelinčić, Daniela, Angelina: Abeceda kulturnog turizma, Zagreb, 2008.
3. Magaš, Dragan, Management turističke organizacije i destinacije, Opatija, Fakultet za turistički i hotelski menadžment, 2003.
4. Prof. dr. sc. Geić, Stanko: Menadžment selektivnih oblika turizma, Sveučilište u Splitu, Split, 2011.
5. Vukonić, Boris i Ksenija Keča, Turizam i razvoj; pojam, načela, postupci, Zagreb: Ekonomski fakultet, Mikrorad, 2001.

## Internet stranice

<https://culture.ec.europa.eu/hr/cultural-heritage/initiatives-and-success-stories/european-heritage-label>

[https://single-market-economy.ec.europa.eu/sectors/tourism/eu-funding-and-businesses/funded-projects/cultural\\_en](https://single-market-economy.ec.europa.eu/sectors/tourism/eu-funding-and-businesses/funded-projects/cultural_en)

<https://sumfinity.com/photos/spain/madrid/almudena-cathedral/>

<https://wol.jw.org/hr/wol/d/r19/lp-c/102003447>

<https://www.museodelprado.es/museo>

[Karneval 2024 | Matadero Madrid](#)

[Krajobrazni arhitekti u obilasku parkova i vrtova Madrida - Hrvatsko društvo krajobraznih arhitekata \(hdka.hr\)](#)

[Madrid - Statistics & Facts | Statista](#)

[Real Madrid CF | Real Madrid CF Oficial Website](#)

[Spain: Metro de Madrid signs an agreement with the EIB and ICO to finance the purchase of 80 new trains](#)

[Unemployment rate in Madrid Spain 2023 | Statista](#)

## Ilustracije

Slika 1. Muzej Prado .....	8
Slika 2. Stadion Santiago Bernabéu .....	12
Slika 3. Graf 1. Stopa nezaposlenosti od 2013. do 2023. godine .....	15
Slika 4. Graf 2. Broj posjetitelja muzeja Prado od 2011. – 2022. godine .....	20